

Ozbrojené síly České republiky mají podle zákona jednoznačně stanovený úkol, kterým je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení [1]. Aby tento úkol mohly ozbrojené síly v plném rozsahu splnit, musí se za stavu ohrožení státu a válečného stavu doplnit vojáky ze zálohy. Jedním z významných faktorů, jenž může doplňování nepřímo ovlivňovat a který si málo uvědomujeme, je i náboženství a s ním spojený pacifismus. Možný vliv této sociálně-politické teorie na doplňování ozbrojených sil České republiky vojáky v záloze hodnotí následující příspěvek.

Úvod

Doplňování ozbrojených sil České republiky vojáky v záloze za stavu ohrožení státu a válečného stavu se uskutečňuje na základě právních předpisů České republiky a interních normativních aktů Ministerstva obrany [2]. Jestliže by bylo doplňování realizováno podle stávajících zákonných norem, neznamená to, že by nebylo dále ovlivňováno řadou faktorů, které v současné době nelze přesně zjistit a stanovit, pouze je můžeme předpokládat nebo předvídat. Mohli bychom mezi ně s největší pravděpodobností zařadit i místo a velikost ozbrojeného konfliktu, možnost použití nekonvenčních zbraní, časový předpoklad nasazení ozbrojených sil apod.

V návaznosti na politicko-vojenskou situaci po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu může nastat u řady vojáků v záloze odmítavý postoj k nastoupení mimořádné služby (vojenská činná služba za stavu ohrožení státu a válečného stavu). Za této situace mohou totiž využít § 6 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) ve znění pozdějších předpisů, který umožňuje odmítnutí mimořádné služby z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání [3].

Tímto zákonem stanovená možnost odmítnout mimořádnou službu může zásadním způsobem ovlivnit výši potřebné zálohy ozbrojených sil České republiky. Podle znění výše uvedeného zákona je totiž dostačující, aby voják v záloze po provedeném odvodním řízení podal prohlášení o odmítnutí výkonu mimořádné služby z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání. To je podle názoru některých odborníků s právníkem vzděláním a praxí dostačující odůvodnění.

Zatímco náboženské vyznání můžeme podle zákonné registrace církví a náboženských společností u Ministerstva kultury stanovit [4], je zde ještě jedno náboženské hnutí (nebo můžeme v současné době říci sociálně-politická teorie), která může zásadním způsobem ovlivnit výši použitelné zálohy pro doplnění ozbrojených sil České republiky za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Tou je pacifismus.

Definice pacifismu

Terminologický název pacifismus (z latinského slova pax – mír) je původně druh náboženského hnutí, vycházejícího z biblického přikázání „nezabiješ“, které hlásá mír, odsouzení všech válek a „neodporování zlu násilím“. Pacifismus nerozlišuje mezi válkami spravedlivými a nespravedlivými, vede věřící k odporu ke všem válkám a **k odmítání vojenské služby**. U některých náboženských sekt jde odpor tak daleko, že odmítají i ozbrojené pořádkové hlídky. Pacifismus lze chápat jako vnitřní princip odmítání násilí, jako individuální etiku nebo jako toto přesvědčení transformované do kodexu jednání.

Nejcharakterističtější pro západní myšlení 20. století je pacifismus, který kombinuje etiku pacifismu s participací na již existujících politických systémech, aniž se snaží o postulaci monolitické náboženské etiky [5].

Vznik a počátky pacifismu

První projevy pacifismu můžeme najít již v dobách raného křesťanství ve starém Římě. S dalšími projevy pacifismu se můžeme setkat v myšlení některých pozdně středověkých sekt. Bez viditelných filiačních vztahů k nim, ale z podobné biblické inspirace se např. v 16. století vynořuje pacifismus protestantských anabaptistů (menonitů), v 17. století mírová poselství kvakerů. Kromě toho se na utváření pacifismu podíleli jednotliví významní myslitelé, teologie P. Chelčického, pacifistické učení L. N. Tolstého a myšlení M. K. Gándího, který formuloval koncepci pasivního odporu, používání technik nenásilí k dosažení politických nebo sociálních cílů [6].

Na začátku 19. století vznikají první hnutí, která si přímo kladou za hlavní úkol boj za mír a za zmírnění mezinárodního napětí. Přibližně v roce 1815 se uvádí, že ve Spojených státech vzniká první pacifistická organizace, v roce 1816 vzniká ve Velké Británii Mírová společnost (Peace Society). V Německu vzniká takováto první mírová organizace až v roce 1892; je to německá Mírová společnost, která je spjata především se jménem pastora Martina Niemollera. Rovněž na počátku 20. století vzniká celá řada dalších organizací s náboženským pozadím. V Německu je to zejména Svaz usmíření, který je křesťanského charakteru; byl založen v roce 1914 Němcem a Angličanem na protest proti válce, která tehdy vznikala. Je silně nábožensky orientován. Sdružuje především katolické a protestantské věřící, kteří usilují o zmírnění napětí a mír. Vystupuje proti studené válce, proti jaderným zbraním. Udává, že jeho členové působí ve 25 zemích.

V roce 1910 dostalo Nobelovu cenu Mezinárodní mírové byro založené v roce 1892, které dodnes patří mezi poměrně velmi dobře finančně fundované mírové organizace. Nevyniká však žádnou zvláštní iniciativou. Jeho prostředků využívají ovšem jiné organizace, které Mezinárodní mírové byro podporuje. Množství drobnějších organizací potom vzniká v dalších evropských státech. To jsou tedy tak řečeno historicky nejstarší pacifistické organizace.

Další skupinu tvoří odpůrci války – *War Resisters*. Toto hnutí se rozvinulo zejména v souvislosti s první světovou válkou. Mezi ně lze v jistém smyslu také zařadit kvakery, kteří v roce 1917 ve Spojených státech vytvořili zvláštní Americký výbor pro přátelskou službu (American Friends Service Committee), který měl poskytovat pomoc uvědomělým odpůrcům války, zejména jim měl usnadňovat a hledat možnosti, aby nemuseli sloužit v armádě se zbraní v ruce.

Druhou nejvýznamnější organizací, která se opírá o odpůrce války, je tzv. Internacionála odpůrců války (*War Resisters' International*), která vznikla v roce 1921. Je možné se domnívat,

že patří mezi typické pacifistické organizace. Každý z jejích členů skládá slib, ve kterém prohlašuje, že válka je zločinem proti lidstvu a zavazuje se: „Jsem proto rozhodnut nepodporovat žádný druh války a snažit se o odstranění všech příčin válek.“

Již z toho je patrné, že nerozlišují mezi válkou spravedlivou a nespravedlivou, útočnou a obrannou, prostě je pro ně zločinem každé násilí.

V průběhu 20. století se utvořily i nenáboženské formy pacifismu a o pacifismu se začalo hovořit především jako o **sociálně-politické teorii** preferující mír před jakoukoli válkou a považující válku jako takovou za amorální.

Pacifistické náboženské organizace a mírová hnutí existují v mnoha zemích světa [7]. Jejich výčet by však přesahoval rámec tohoto článku. Představují nejroztodivnější konglomerát hnutí a straniček, většinou však v podstatě jen se symbolickým členstvím, např. Women's International League for Peace and Freedom, Anti-Aggression League, Pax Cristi, Vereinigte Kriegsdienst-gegnerInnen, Landesverband Bayern, pacifistické seskupení Code Pink (pojmenované po hlavní ulici ve Washingtonu D.C.), izraelské pacifistické hnutí Šalom achšav (Mír ihned) a podobně. V bývalém Československu na sebe svého času nejvíce upozorňovala organizace Československá Hippias Club Soul, v současnosti zde mj. působí tzv. Humanistické hnutí (v České republice od r. 1994, na Slovensku od roku 2003).

Závěr

Z uvedených informací vyplývá, že doplňování ozbrojených sil České republiky vojáky v záloze za stavu ohrožení státu a válečného stavu může být případně negativně ovlivněno diskutovanou sociálně-politickou teorií, tedy pacifistickými názory, ať již při znalosti § 6 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) nebo bez ní. Nositelem těchto myšlenek může být tedy osoba jak nábožensky založená, tak i bez vyznání. Vzhledem k fundovanosti našich novinářů lze předpokládat, že se o vyhlášení krizového stavu vojáci v záloze včas dozví.

Použitá literatura:

- [1] *Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.*
- [2] VLČEK, B. Právní aspekty institutu „svědomí a náboženské vyznání“ v české a řecké branné legislativě. *Vojenské rozhledy*, 2008. roč. 17, č.2, s. 118-124. ISSN 1210-3292.
- [3] *Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.*
- [4] *Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.*
- [5] Velký sociologický slovník, Praha: Karolinum – vydavatelství Univerzity Karlovy, 1996, s. 749. ISBN 80-7184-164-1.
- [6] VANČURA, J. *Einsteinovo řešení světa bez válek*, Brno: Doplněk, 2001. s. 168. ISBN 80-7239-0.
- [7] PITTER, P. *Pacifismus a obrana*, Praha: Vydavatelství Pavla Moudrá, 1931, s. 83.

Elektronické zdroje:

<http://www.aspi.cz>
<http://www.wikipedia.cz>
http://www.vojensvi.cz/vasedotazy_27.htm
http://www.nenasili.cz/cs/596_o-nas